

**MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN
URGENCH STATE UNIVERSITY NAMED AFTER ABU RAYHON BERUNI**

THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

KOREAN STUDIES EDUCATION AND INNOVATIONS

**PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL
SCIENTIFIC CONFERENCE**

APRIL 10-12, 2025

URGENCH - 2025

UO‘K: 811.531'243:378.016(08)

KBK 81.2+74.00

T 44

The International Conference on “Korean Studies, Education and Innovations”
Proceedings of the International Scientific Conference. - Urgench: Khwarezm
Publication, 2025.- 180 p.

The proceeding contains reports from scientists, researchers, and independent scholars who participated in the conference "**KOREAN STUDIES, EDUCATION AND INNOVATIONS**" held at Urgench State University on the topical problems of Korean Language Proficiency as a Gateway to Advanced Scientific Knowledge; Korean Higher Education Systems as a Model for Innovation in Science and Technology; Intercultural communication and global competencies; Teacher Education, Professional Development, and Innovative Teaching Methodologies; The role of Korean literature in the world literary process: history and modernity; Literary criticism: tradition and innovation in Korean literature; Historical heritage and stages of development of Korea: From Ancient Times to Modern Day; Korean Cultural Identity and Globalization: Heritage and Innovation; "Enhancing Technological Growth through Korean Language and Research Collaborations in Uzbekistan"; Facilitating Collaborative Research: The Role of Korean Language in Academic Partnerships

Managing Editors:

Dr. Jamila Ermetova
Dr. Nosir Matyokubov

Editorial board members:

PhD., Sapayeva R.B.
PhD., Kushmanov J.B.
PhD., Ruzmetova O.A
PhD., Jumatov R.Y.
PhD., Karimova F.S.
PhD., Muradova D.

Expert:

DSc., prof., U.T. Saidazimova

The materials of the international scientific conference are recommended for publication in accordance with the order of the Rector of Urgench State University of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated March 25, 2025 №69-TS &2.

ISBN: 978-9910-632-71-6

KOREYS TILSHUNOSLIGIDA ‘인사말’ XUSHMUOMALALIK

IBORALARINING TASNIFI

YUSUPOVA GULCHEXRA ALISHEROVNA

Dots.v.b, PhD.

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI, TOSHKENT,

O‘ZBEKISTON

Email. uzsejonguli@gmail.com

Annotatsiya. Koreyslar bilan muloqot qilish amaliyotida koreys tilini juda yaxshi biladigan kishi ham kutilmaganda koreyslar tomonidan “Koreyscha gapira olmaysiz” degan tanqidga uchrashi mumkin. Koreys tili sohibining bunday “past baho”si mutlaqo asossiz ko‘rinadi. Ko‘pincha buning sababi ijtimoiy maqomga xos tilni bilmaslikdir, ya’ni shaxslararo muloqot voqeligiga inson munosabatlaridagi murakkab iyerarxik tizimning ta’sirini tushunib yetmaslikdir. Bu lisoniy muhitda shakllangan muloqot uslublari, aslida, asrlar davomida shakllangan nutqiy etiket an’analariining majmuasi hisoblanadi. Ushbu maqolada ‘인사말’ xushmuomalalik iboralarining tasnifi masalasi yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: xushmuomalalik, iyerarxiya, nutqiy etiket, mavqe, konfutsiychilik, koreys jamiyati, xulq-atvor, muloqot.

Аннотация. В практике общения с корейцами даже человек, который очень хорошо знает корейский язык, может неожиданно столкнуться с критикой со стороны корейцев, например, с утверждением «Вы не можете говорить по-корейски». Такое «низкое оценивание» знаний языка со стороны носителя корейского языка может показаться абсолютно необоснованным. Чаще всего причиной этого является незнание языка, характерного для социального положения, то есть непонимание воздействия сложной иерархической системы в человеческих отношениях на реальность межличностного общения. Устные стили общения, сформировавшиеся в этой языковой среде, на самом деле представляют собой совокупность традиций речевого этикета, сложившихся на протяжении веков. В этой статье рассматривается вопрос классификации выражений вежливости «인사말».

Ключевые слова: вежливость, иерархия, речевой этикет, статус, конфуцианство, корейское общество, поведение, общение.

Annotation. In the practice of communication with Koreans, even a person who speaks Korean very well may unexpectedly face criticism from Koreans, such as being told, “You can't

speak Korean.” This kind of “low rating” of language proficiency by a native speaker may seem completely unjustified. The most common reason for this is the lack of knowledge of the language associated with social status, meaning a failure to understand the influence of a complex hierarchical system in human relationships on the reality of interpersonal communication. The communication styles formed in this linguistic environment are, in fact, a collection of speech etiquette traditions that have developed over centuries. This article discusses the classification of polite expressions, “인사말.”

Keywords: politeness, hierarchy, speech etiquette, status, Confucianism, Korean society, behavior, communication.

Kirish. Koreys nutqiy etiket an'analarining asosi konfutsiychilik ta'limotiga borib taqaladi. Konfutsiychilik nafaqat qadimgi Xitoyning, balki Koreyaning ham yetakchi mafkuraviy ta'limotlaridan biridir. Koreys madaniyatida chuqur ildiz otgan konfutsiychilik 500 yil davomida Joseon sulolasi hukmronlik qilgan davrda (1392-1910) hukmdor davlat ta'limoti sifatida qo'llanilgan. Shuning uchun koreys madaniyatini konfutsiychilikdan ayri holda tushunish mumkin emas, chunki Koreya zaminida qabul qilingan va o'zlashtirilgan “koreys” konfutsiychiligini tushunmasdan turib, koreys hayoti va madaniyatiga hamroh bo'lgan axloqiy ong va marosimlarning ma'nosini, hozirgi koreys jamiyati, madaniyati, siyosati va tarixini tushunish imkonsizdir. Darhaqiqat, “koreys” konfutsiychiligi ham jamiyatda, ham madaniyatda chuqur ildiz otgan. Uch Qirollik davrida koreys konfutsiychiligi Konfutsiy qonuniga asoslangan siyosiy mafkuraga aylanib, ma'naviyat va ma'rifatni tarqatish, uni kishilar ongiga singdirish, ularni tarbiyalashning asosiy tamoyiliga aylandi.

Joseon davrida konfutsiychilik siyosat, ma'muriy tizim, iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlarni tartibga solib turuvchi, bir so'z bilan aytganda, butun koreys turmush tarzining asosi, koreys jamiyatini tashkil etish prinsipi, qolaversa, kishilarning xatti-harakatlarini boshqarishning haqiqiy usuli sifatida namoyon bo'ldi. Aksariyat olimlar konfutsiychilikni “etikaning asosi” deb hisoblashadi. Zero, “Konfutsiy, uning eng yaxshi shogirdlari va izdoshlari har bir inson doim o'z so'zlariga katta e'tibor qaratishiga, mulohaza bilan so'zlashga da'vat etgan. Shuningdek, ular boshqalarning nutqlariga ham juda katta ahamiyat berishgan”.Umuman, “Konfutsiychilikka asoslangan Sharqning namunalaridan biri – o'zini kamtarona tutish va boshqalarni yuksaltirishdir, buni Konfutsiyning “hamma narsani oqilona qilish” so'zlarida topish mumkin”. Shuning uchun Koreyada insonga munosabat ko'p jihatdan suhbatdoshlar xatti-harakatining nutqiy etiket va odob-

axloq qoidalariga qanday mos kelishiga bog'liq bo'ladi. Aksariyat xalqlarning madaniyatida insonning tashqi ko'rinishi, kiyinishi yoki bilimiga qarab baho berilsa, koreys madaniyatida suhbatdoshning xulq-atvori etiket qoidalariga, xususan, nutq etiketi qoidalariga rioya qilishiga qarab munosabat qilinadi.

Asosiy qism. Koreys jamiyatida mavjud bo'lgan murakkab iyerarxik tizim shaxslararo munosabatlar, birinchi navbatda, madaniy va tarixiy omillar tufayli tilda yaqqol tarzda namoyon bo'ladi. Tilda tajassum topgan shaxslararo munosabatlarning pog'onali tizimi o'zining kelib chiqishiga ko'ra an'anaviy, sanoatlashuvigacha bo'lgan jamiyatning o'ziga xos xususiyati bo'lib, u Koreyada u yoki bu shaklda juda uzoq vaqt davomida mavjud bo'ladi.

Yuqorida aytilganlardan kelib chiqqan holda, koreys lisoniy muhitida muvaffaqiyatga erishish uchun koreys tili muloqot maydonidagi har qanday so'zlovchi doimo o'zini va suhbatdoshining yoshi, jamiyatdagi mavqeyi, suhbatdoshlar orasidagi psixologik masofa, shuningdek, "o'ziniki va begona" tamoyillarini yodda tutishi lozim:

1) kattalar ↔ voyaga yetmaganlar; 2) katta ↔ kichik ↔ tenglar; 3) yuqori tabaqa ↔ past tabaqa; 4) o'ziniki ↔ begona.

Keltirilgan qarama-qarshiliklarning oxirgisiga alohida to'xtab o'tish kerak bo'ladi. "O'ziniki va begona" tamoyili arxaik jihatlarni o'zida saqlab qolgan koreys etnopsixologiyasining o'ziga xos xususiyatini namoyon qiladi. Koreyalik uchun suhbatdoshning "o'ziniki" toifasiga tegishli bo'lishi juda muhim sanaladi. Nutqiy etiket nazariyasida "o'ziniki" tushunchasi ostida bir oilaga mansub bo'lgan yoki yaqin munosabatlar ichida bo'lgan jamoa tushuniladi.

"O'ziniki" bu – ota-onalar va bolalar, er va xotin, aka-uka va opa-singillar, do'stlar va dugonalar, ishdagi hamkasblar va boshqalar. "O'ziniki" bo'lmagan suhbatdoshlar esa "begona" hisoblanadi. "Tenglar" deganda ijtimoiy iyerarxiyada mavqeyi bir xil yoki egallagan lavozimi yaqin bo'lganlar tushuniladi. "Tenglar" bu – tengdoshlar, kursdorshlar, taxminan bir xil yoshdagi notanish yo'lovchilar, ayni muassasada taxminan bir vaqtda bir xil lavozimda xizmat qiladigan xodimlardir. "Katta" va "kichik" ijtimoiy iyerarxiyada teng bo'lmagan suhbatdoshlar, ya'ni yoshi va rasmiy mavqeyi bo'yicha sezilarli darajada farq qiladigan kishilardir. Kattalik belgisi psixologik masofa bilan bir qatorda koreys jamiyatidagi eng muhim ijtimoiy belgidir. Nutq xulq-atvori nuqtayi nazaridan bu odob-axloq qoidalariga doimo rioya qilish zarurligini anglatadi. Ikkinchisi, o'z navbatida, har bir vaziyat ishtirokchilarining ijtimoiy-yosh maqomiga muvofiq bo'lgan ijtimoiy yo'nalishning tegishli darajasini mos ravishda tanlashni nazarda tutadi.

Xullas, "koreys jamiyati va oilasi pog'onali (iyerarxik) munosabatlar asosida qurilgan bo'lib, ular "oliy-yuqoriroq-yuqori-me'yorda-quyi-quyiroq-eng quyi" singari darajalarni o'z ichiga oladi.

Kishining yoshi, jinsi, ma'lumoti va mansabi iyerarxik munosabatlarning bosh omilidir. Kishining yoshi qanchalik katta yoki mansabi qanchalik yuqori bo'lsa, u shunchalik hurmatga sazovor bo'ladi. Oliy ma'lumotlilar va mansabdor shaxslar ko'proq imtiyoz va obro'ga egadirlar. Iyerarxik munosabat koreys tilining nazokat va hurmat shakllariga favqulodda boy ekanligi bilan ham yaqqol namoyon bo'ladi.

Koreys madaniyatida 예절 [yejeol], 예의 [yeui] (Xulq-atvor qoidalari, Etiket) kabi tushunchalar asosiy o'rin tutadi. Shu bois 예의가 바르다 [yeuiga bareuda] "odobli, tarbiyali", "xulq-atvor me'yorlariga mos keladigan", "etiket qoidalariga to'g'ri rioya qiladigan" iborasi maqto'v (kompliment)ning eng yuqori darajasi hisoblanadi. Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, koreys madaniyatining asoslarini bilmasdan turib, koreys xalqi tomonidan adekvat qabul qilinib bo'lmaydi hamda koreys madaniyati vakili bilan muvaffaqiyatli aloqa o'rnatish mumkin emas.

Koreys tilshunosligida 인사말 [insamal] xushmuomalalik so'zlari bo'yicha tadqiqotlar xushmuomalalik so'zlarini aniqlash va ularning turlarini batafsil ko'rsatishdan tortib, koreys tili sohiblarining xushmuomalalik so'zlarini amalda qo'llashlarini o'rganish, ularni boshqa tillardagi xushmuomalalik so'zlari bilan qiyoslash, umuman, koreys nutqiy etiketi qoidalarini qiyoslash va chog'ishtirishgacha bo'lgan turli yo'llar bilan tadqiq qilingan.

Koreys tilshunosligida nutqiy etiket nazariyasi bo'yicha tadqiqotlar XX asrning oxirlarida boshlandi. Xususan, 1992-yilda Koreys tili tadqiqotlari milliy instituti 국립국어연구원 [gungnipgugeoyeonguwon] tomonidan 인사말 [insamal] xushmuomalalik so'zlari bo'yicha nutqiy etiket standartlari taqdim etildi. Keyinchalik 2011-yilda institut xalq orasida so'rovnomalar o'tkazish va mutaxassislar bilan maslahatlashish orqali ushbu tarkibni qayta ko'rib chiqdi va to'ldirdi. Tadqiqot natijalari asosida 표준 언어 예절 [pyojun eoneo yejeol] "Nutqiy etiket standarti" asari nashr etildi.

Koreys tilida 인사말 [insamal] xushmuomalalik so'zlarini atroflicha tadqiq etgan tilshunos olimi Hwang Byeongsun (황병순) bu sohada amalga oshirilgan ishlardagi xushmuomalalik so'zlarini tasniflash standartlarini tanqid qildi. Olim koreys nutqiy etiketidagi xushmuomalalik so'zlarini mazmuni va shakllarini o'rganib, ularning o'ziga xos xususiyatlarini ochib berdi va ularni 일상의 인사말 [ilsangui insamal] "kundalik xushmuomalalik so'zlari" va 특정 상황의 인사말

[teukjeong sanghwangui insamal] “aniq vaziyatlardagi xushmuomalalik so‘zlari” singari jami 6 turga ajratib, tasniflab berdi.

Koreys tilshunos olimi Seo Hyeonseok (서현석) 인사말 [insamal] xushmuomalalik so‘zlarini insoniy munosabatlarni saqlash va rivojlantirishga xizmat qilgani uchun ularning do‘stlik vazifasini bajarishiga e‘tibor qaratdi. Shu bois kechirim so‘rash, maqtash va minnatdorchilik bildirish iboralarini xushmuomalalik so‘zlari turkumiga kiritish mumkinligini taklif qildi. Bundan tashqari, tadqiqotchi boshlang‘ich sinf o‘quvchilari va oliy o‘quv yurtlari talabalari o‘rtasida salomlashishning qo‘llanish uslublari bo‘yicha so‘rovnoma o‘tkazib, yosh avlodda “Salomlashish” vaziyatida nazokat, buyruq hamda xorijiy yoki elektron aloqa tillardan olingan salomlashish uslublarni qo‘llashga moyillik borligini aniqladi.

Koreys tilshunosi Na Yunjeong (나윤정)ning “Ijtimoiy muloqot uchun til sharoitlarini o‘rganish” nomli tadqiqotida nutqiy etiket nazariyasiga sotsiolingvistik nuqtayi nazardan yondashildi. Tadqiqotda koreys tili murojaat birliklari va hurmat kategoriyasi misolida oddiy xalqning til vaziyatidan va bu vaziyatga mos keladigan nutqiy etiket standartlaridan foydalanishi masalasi o‘rganilib, nutqiy etiket, xususan, 인사말 [insamal] xushmuomalalik so‘zlarini rivojlantirish zaruriyatiga e‘tibor qaratildi. Olim Koreys tili tadqiqotlari milliy instituti tomonidan “Nutqiy etiket standarti” asari nashr etilgandan beri ijtimoiy o‘zgarishlarga ko‘ra yangi nutqiy etiket me‘yoriga ehtiyoj ortib borganini alohida ta‘kidladi. Binobarin, ijtimoiy o‘zgarishlar munosabati bilan jamiyat a‘zolarining ongi o‘zgardi, o‘z navbatida, murojaat birliklari va hurmat kategoriyasi birliklarining ham qo‘llanish shakli o‘zgardi. Umuman, Na Yunjeong (나윤정)ning mazkur tadqiqoti koreys xalqining ko‘pchiligi xayrixoh bo‘lgan kundalik lisoniy hayotidagi noqulayliklarni aniqlashga, yangi atamalarni ishlab chiqishga va standart nutqiy etiketni qayta ko‘rib chiqish yo‘nalishini belgilash uchun qimmatli ma‘lumotlarni taqdim eta oldi.

Sotsiolingvistik yo‘nalishlardagi yana bir tadqiqot sifatida Kim Taegyeong (김태경)ning “Jamoat joylaridagi nutqiy etiket” nomli izlanishini qayd etish mumkin. Tadqiqotchining ta‘kidlashicha, “so‘nggi paytlarda yangi ish o‘rinlarining paydo bo‘lishi, xizmat ko‘rsatish sohasining rivojlanishi, vertikal ijtimoiy tuzilmaning qayta tashkil etilishi munosabati bilan jamiyat a‘zolarining tushunchasi o‘zgardi. Shu sababli, hozirgi standart nutq etiketida tavsiya etilgan aksariyat iboralar kamdan-kam qo‘llaniladi yoki hozirgi jamiyat a‘zolarining xarakteriga mos kelmaydi”. Tadqiqotda qayd etilishicha, “Ertalabki odatdagi salomlashish: 안녕? [annyeong?]”

Salom! 안녕하세요?/ 안녕하세요? [annyeonghaseyo?/annyeonghasimnikka?] Assalomu alaykum! 안녕히 주무셨어요?/ 안녕히 주무셨습니까? [annyeonghi jumusyeosseoyo?/annyeonghi jumusyeotseumnikka?] Yaxshi uxladigizmi?, 좋은 아침(입니다) [joeun achim(imnida)] Xayrli tong! kabi iboralar orasida 좋은 아침! [joeun achim!] Xayrli tong! iborasi chet tilidan to‘g‘ridan-to‘g‘ri tarjima qilingan bo‘lib, 표준 언어 예절 [pyojun eoneo yejeol] “Nutqiy etiket standarti” (2011) asarida bu iborani ishlatmaslik maqsadga muvofiq deyilgan. Lekin o‘tkazilgan so‘rovnomaning natijalari buning aksini ko‘rsatadi va 좋은 아침(입니다) [joeun achim(imnida)] Xayrli tong! iborasini qanchalik ko‘p ishlatish haqida so‘rovnoma o‘tkazilganda barcha respondentlarning aksariyati undan foydalanishi aniqlangan”. Shundan kelib chiqqan holda, olim: “Nutqiy etiketga rioya qilmaslik holatlarining sabablari turlicha bo‘lishi mumkin. Etiket qoidalarini bilmasligi sababli unga amal qilmaslik holatlari, yoki bilsa ham bunday iboralarni ishlatish g‘alati tuyuladi yoki adresat noqulaylikka tushishdan xavotirlanib, etiket qoidalariga mos kelmaydigan iborlarni ishlatish holatlari ham mavjud. Ko‘pchilik tomonidan noto‘g‘ri qabul qilingan nutqiy etiket me‘yorlari bo‘yicha ta‘lim va targ‘ibotni kengaytirilsa, ijtimoiy muloqotda vujudga keladigan keraksiz mojarolarni kamaytirishga yordam beradi” degan xulosaga keladi.

Jang Wonho (장원호) o‘zining doktorlik dissertatsiyasida “Insonlar uchun etiket bu – ijtimoiy munosabatlarda bajarilishi kerak bo‘lgan va‘da” deb ta‘kidlaydi. Ijtimoiy vaziyatlarda kuzatilishi kerak bo‘lgan turli xil hayotiy me‘yorlar ichida etiket ko‘proq e‘tiborga loyiqdir, chunki odamlar til orqali ijtimoiy munosabatlar o‘rnatadilar. Buning sababi, suhbatdoshni hisobga olgan holda tildan foydalanish yaxshi shaxslararo munosabatlarni shakllantirishga ijobiy ta‘sir qiladi.

Koreys tilshunosligida nutqiy etiket nazariyasining boshqa bir yo‘nalishi metodika nuqtayi nazaridan bo‘lib, ularda, asosan, nutqiy etiketning ta‘limda o‘rgatish masalasi yoritilgan. Bunday tadqiqotlarda yoshlarning til madaniyatini yaxshilash va kerakli til faoliyatidan foydalanish orqali xarakterni rivojlantirish uchun nutqiy etiketni o‘rgatish taklif qilinadi. Xususan, ularda nutqiy etiketning ahamiyati ta‘kidlanib, nutq madaniyati an‘analarini meros qilib olish uchun nutqiy etiketni tarbiyaviy mazmun sifatida singdirish maqsad qilingan.

Koreys tilshunosligida yoshlarning tildan foydalanishini o‘rgangan olimlar Kim Jeongseon (김정선), Kim Taegyeong (김태경) va Jeon Eunjin (전은진)larning ishlarida yoshlar nutqidagi

haqiqiy holat umummillat darajasida tadqiq etilgan bo'lsa, Lee Dongmin (이동민)ning tadqiqotida esa yoshlarning nutqi individual darajada o'rganildi. Olim asosiy e'tiborini yoshlar nutqidagi vulgarizmlarga qaratdi va shu asosda yoshlar nutqini takomillashtirish yuzasidan takliflar ishlab chiqdi. Tadqiqotda o'smirlarning deyarli har kuni vulgarizmlardan foydalanishi, lekin maktab turiga qarab so'kish so'zlarini ishlatishda farqlarning mavjudligi, chunonchi, umumiy o'rta ta'lim maktablarida akademik zo'riqish kabi psixologik omillar, ixtisoslashtirilgan o'rta maktablarda esa sinfdoshlar o'rtasida oilaviy va atrof-muhit omillari ta'sirida so'kishlarning qo'llanilishi bois ularga yondashish maqsadga muvofiqligi alohida ta'kidlangan. Umuman, sinfdagi rasmiy va norasmiy muloqot ma'lumotlariga asoslangan holda olib borilgan mazkur tadqiqot o'smirlar muloqotini yaxshilashda katta amaliy yordam berdi.

Koreys nutqiy etiketining metodika yo'nalishidagi tadqiqotlarining asosida nutqiy etiket bo'yicha keng qamrovli ta'lim dasturini ishlab chiqish orqali o'ziga xos ta'lim mazmunini taqdim etish masalasi mavjud edi. Tilshunoslardan Jeong Yujin (정유진) va Kim Minjin (김민진) nutqiy etiket bo'yicha ta'lim mazmunida hurmat so'zlarini o'zlashtirishga urg'u bergan bo'lsalar, Jin Juhui (진주희) ta'lim mazmunini boyitishda tengdoshlar orasidagi munosabatlarda har bir vaziyatga mos bo'lgan iboralarga e'tiborini qaratdi.

Tadqiqotchi Jang Wonho (장원호) o'zining "5 yoshli bolalar uchun nutqiy etiket bo'yicha ta'lim dasturini ishlab chiqish va qo'llash samaradorligi" nomli doktorlik dissertatsiyasida kichik yoshdagi bolalarning nutq vaziyatiga mos va ravon gapira olishlari, jumladan, salomlashish so'zlari, murojaatlar, hurmat so'zlari, vaziyatga qarab to'g'ri ishlatiladigan so'z va iboralarni tadqiq etish bilan birga, nutqiy etiket pozitsiyalarini o'qitish mazmunini qamrab olgan nutqiy etiket ta'lim dasturini ishlab chiqdi. Mazkur dasturda bolalarning kundalik hayotda boshdan kechirgan turli ijtimoiy vaziyatlarda nima deyish va nima qilish kerakligi, ular nutqiy etiket qoidalariga asoslanib, o'z tengdoshlari va kattalarga e'tibor qaratib, ijobiy o'zaro munosabatlarni sinab ko'rishlari nazarda tutilgandi.

Shunday qilib, qayd etilgan tadqiqotlarning barchasida nutqiy etiket tushunchasi va mazmuni ijtimoiy o'zaro aloqa orqali o'sib borayotgan shaxs uchun etiket ijtimoiy munosabatlarda rioya qilinishi kerak bo'lgan turmush tarzi sifatida qimmatli me'yor o'laroq e'tirof etildi. Nutqiy etiketni sotsiolingvistika va ta'lim nuqtayi nazaridan o'rganish asosida unga turli muloqot vaziyatlariga mos ravishda rioya qilinishi kerak bo'lgan muloyim gapirish usuli va til harakatlari qoidasi sifatida qaraldi.

Yuqorida aytib o‘tilganlar bilan birga, koreys tilshunosligida qiyosiy aspektdagi tadqiqotlarga ham alohida qiziqish bilan qaralganligini ko‘rish mumkin. Jumladan, Seo Jeongsu (서정수)ning tadqiqotida koreys, yapon, ingliz va xitoy tillaridagi salomlashish qoliplari 16 ta kategoriyaga ajratilib o‘rganildi. Har bir kategoriya bo‘yicha qiyoslanilayotgan tillardagi salomlashish so‘zlari taqdim etilib, ularning kelib chiqishi ochib berildi. Shuningdek, tilshunos salomlashish bilan bog‘liq madaniy omillar va salomlashishning qo‘llanilishidagi farqlar tufayli noto‘g‘ri tushunilishi mumkin bo‘lgan jihatlarni ham ko‘rsatib berdi.

Mun Geumhyeon (문금현) Koreya Respublikasining eng yirik gazetasi “Joseon Ilbo” va Koreys tili tadqiqotlari milliy instituti tomonidan taklif qilingan koreys tilining xushmuomalalik so‘zlarini tasniflab chiqib, ularga mos keladigan turg‘un iboralarni taklif qildi. Bundan tashqari, koreys xalqining xushmuomalalik so‘zlaridan foydalanishini tahlil qilish maqsadida so‘rovnoma o‘tkazib, koreys tilidagi xushmuomalalik ifodalarini xitoy, yapon, ingliz tillari bilan qiyosladi. Tahlillar natijasida koreys va yapon tillarining xushmuomalalik ifodalarida juda ko‘p o‘xshash tomonlarning borligi, ingliz tilidan esa farqli jihatlarning ko‘pligi aniqlandi.

Bak Yeongsun (박영순)ning “Koreys va yapon tillarida salomlashish aktining sotsiolingvistik tadqiqi” nomli dissertatsiyasida maktab o‘quvchilari, talabalar va ishchi xodimlarning nutqi asosida salomlashish aktining ijtimoy-lisoniy jihatlari o‘rganildi. Tadqiqotda har ikkala lisoniy hamjamiyatdagi “salomlashish” vaziyatining farqli va o‘xshash jihatlari aniqlandi. Shuningdek, salomlashish aktidagi nolisoniy vositalarning o‘rni ham ochib berildi.

Xulosa. Sharq xalqlarida nutqiy odatlarga dastlab didaktika va madaniyatshunoslik nuqtayi nazaridan yondashilgan. Xususan, nutqiy odat shakllariga til birligi sifatida emas, balki tarbiya ifodasi, inson shaxsiyatining namoyon etuvchi fazilat sifatida qaralgan. Keyinchalik nutqiy etiket shakllari lisoniy birliklar sifatida tilshunoslikka oid tadqiqotlarda o‘rganila boshlandi. Koreys nutqiy etiketida koreys iyerarxik jamiyatining sezirarli ta’siri kuzatiladi. Koreys jamiyatidagi murakkab pog‘onali tizim shaxslararo munosabatlar, birinchi navbatda, madaniy va tarixiy omillar tufayli tilda yaqqol namoyon bo‘ladi. Binobarin, koreys lisoniy muhitida muvaffaqiyatga erishish uchun koreys tili muloqot maydonidagi har qanday so‘zlovchi doimo o‘zini va suhbatdoshining yoshi, jamiyatdagi mavqeyi, suhbatdoshlar orasidagi psixologik masofa, shuningdek, “o‘ziniki va begona” tamoyillariga rioya qilishi lozim bo‘ladi.

Adabiyotlar:

1. Usmanova Sh. O‘zbekcha va koreyscha so‘zsiz muloqotning milliy-madaniy xususiyatlari // International Journal of Central Asian Studies. Vol.9. – Seoul, 2004.
2. Васильев А.А., Гурьева А.А. Как правильно общаться по-корейски: язык социального статуса в Корее. – СПб.: С.-Петербург. ун-т, 2017.
3. 김정선 외. 청소년 입말에 나타난 비속어와 공격적 언어 표현 사용 실태 조사. 국어교육 140, 한국어교육학회. 2013.
4. 김정화. 청소년 언어 예절 교육 방안 연구. 중앙대학교 교육대학원. 석사학위논문. 2015.
5. 김태경 외. 청소년 언어 사용 실태 조사. 사회언어학. 19-1, 한국사회 언어학회. 2011.
6. 김태경. 일반 사회 (공공장소)에서의 언어 예절. 한양대학교 한국어문화원. 특집 4.
7. 나윤정. 사회적 소통을 위한 언어 실태 조사. 서울: 국립국어원, 2017.
8. 문금현. 「한국어 인사 표현의 유형과 특징」, 세계한국어문학, 1, 세계한국어문학회, 2009.
9. 서정수. 「한국어, 일본어, 영어 및 중국어의 인사말 비교 연구, 비교한국학, 4, 국제비교한국학회. 1998.
10. 서현석. 「표준화법 개선을 위한 ‘인사말’ 사용 실태와 개선 방안」, 화법연구, 15, 한국화법학회. 2009.
11. 이대성 외. 남북 언어예절 비교 연구. 국립국어원. 2013.
12. 이동민 . 청소년 화법의 사회언어학적 연구. 공주대학교 대학원. 박사학위 논문. 2013.
13. 장원호. 만 5 세 유아를 위한 언어예절교육 프로그램 개발 및 적용 효과.중앙대학교 대학원. 박사학위 논문. 2022.

14. 장원호.만 5 세 유아를 위한 언어예절교육 프로그램 개발 및 적용 효과.중앙대학교 대학원. 박사학위 논문. 2022.
15. 전은진 외. 청소년 글말 사용에 나타난 언어폭력과 규범 파괴.한국언 어문화 51, 한국언어문화학회. 2013.
16. 정유진, 김민진. 그림책 읽기 후 역할극 활동이 유아의 존댓말 학습에 미치는 영향. 미래유아교육학회지, 18(2), 2011.
17. 진주희. 그림책 읽기에 기초한 화법 교육이 유아의 화법 사용 능력, 또래 상호작용 능력, 자기조절력에 미치는 효과. 중앙대학교 대학원 석사학위논문. 2014.
18. 황병순. 국어인사말 연구, 배달말. 25 (1), 배달말학. 1999.

MUMTOZ KOREYS NASRIDA SHOMONLIKNING BADIY IN'IKOSI

Abdullayeva Feruza Baxodir qizi
Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, Toshkent, O'zbekiston
Email: feruza.abdullayeva.1997@mail.ru

Annotatsiya: Mumtoz davr koreys nasrida uchta diniy-falsafiy ta'limot bilan uyg'unlikda keladigan shomonlik koreys xalqining azaldan qon tomiriga singib ketgan. Dastavval koreys xalki madaniyatining muhim aspekti sanalgan shomonlik jamiyatda uch diniy-falsafiy ta'limot ta'siri kuchaygach, o'z mavqeini yo'qotdi hamda oddiy xalq e'tiqodiga aylandi. Ammo, badiiy nasrda shomonlik elementlari u yoki bu ko'rinishda namoyon bo'lishda davom etdi.

Kalit so'zlar: shomonlik, gut, pyolsingut, pyongut, naragut, Tangun, afsona

Аннотация: В классический период корейской литературы шаманизм, гармонично соединяясь с тремя религиозно-философскими системами, прочно укоренился в сознании корейского народа. Изначально являвшийся ключевым аспектом корейской культуры, шаманизм утратил свое влияние в обществе с ростом воздействия трех религиозно-философских течений и превратился в обыденное народное верование. Тем не менее, элементы шаманизма в той или иной форме продолжают находить свое отражение в художественной прозе.

Ключевые слова: шаманизм, гут, пёлсингут, пёнгут, нарагут, Тангун, миф.

MUNDARIJA

1.	Abbasova D.K, Mirgiyosova M. Sh	설문조사를 통한 오류 조사 검토 -한국어와 우즈베크어 인칭대명사를 중심으로-	3
2.	Eshimova Sh.K	한국어의 은유 표현	10
3.	Atadjanova S.R.	"THE ROLE OF DIGITAL TECHNOLOGY IN TEACHING KOREAN AND ENGLISH AS SECOND LANGUAGES: A COMPARATIVE STUDY."	20
4.	Toshmatov M.R	TEACHING METHODS OF KOREAN IDIOMS TO UZBEK STUDENTS	23
5.	Ravshanqulova M.	THE ROLE OF KOREAN EDUCATION, ECONOMY AND CULTURE IN THE WORLD	26
6.	Azimkulova M.	CURRENT WORKS ON CULTURAL RELATIONS BETWEEN KOREA AND UZBEKISTAN	29
7.	Khilola R.K.	THE CONTRIBUTION OF KOREAN LITERATURE TO THE GLOBAL LITERARY LANDSCAPE: A HISTORICAL AND CONTEMPORARY PERSPECTIVE	33
8.	Rakhmanova S.M.	THE ROLE AND PROSPECTS OF THE KOREAN LANGUAGE IN INTERNATIONAL COMMUNICATION	38
9.	Otoxonov I.N.	"EXPLORING HUMAN PSYCHOLOGY, SOCIETAL CHANGES, AND THE ROLE OF THE BODY IN HAN KANG'S 'THE VEGETARIAN'"	41
10.	Matyakubov N., Ermetova J.	EXPLORING THE DYNAMICS OF KOREAN-UZBEK COLLABORATIONS IN STEM FIELDS	44
11.	Saydazimova U.T.	KOREYS VA O'ZBEK NASRIDA ZO'RAVONLIK MASALASINING BADIY TALQINI	49
12.	Turakulova S.F.	XII-XIV ASRLARDA KOREYS BADIY ADABIYOTIDA TARIXIY ASARLAR	54
13.	Yusupova G. A.	KOREYS TILSHUNOSLIGIDA '인사말' XUSHMUOMALALIK IBORALARINING TASNIFI	58
14.	Abdullayeva F.B.	MUMTOZ KOREYS NASRIDA SHOMONLIKNING BADIY IN'IKOSI	67
15.	Muslimova Sh.S.	XX ASR BOSHI KOREYS ADABIYOTI RIVOJIDA ADABIY BIRLASHMALARNING O'RNI	72
16.	Musayev F	O'ZBEK VA KOREYS TILLARINING LINGVISTIK O'XSHASHLIK VA FARQLARI	77
17.	Mirzayev Sh.A.	KOREYS TILINI O'QITISHNING ILK BOSQICHIDA DIDAKTIK O'YIN METODIDAN FOYDALANISH	82
18.	Меликова У.Б.	КОРЕЙС ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА МАТНИНИНГ ПРАГМАТЕМАТИК БЕЛГИЛАРИ	87
19.	Melikova U.B.	KOREYS TILIDA NOTO'G'RI FE'LLARNING O'RNI	